

RECORDS DE L'ORFEÓ CATALÀL'ESTRENA A EUROPA D'"EL PESSEBRE", DE PAU CASALS

En el mes de setembre de l'any 1962, el brillantíssim històric de l'Orfeó Català enregistrà, una vegada més, un fet memorable, que va ser l'estrena a Europa de l'Oratori de Pau Casals, amb text català de Joan Alavedra, "El Pessebre". Com digué el mateix mestre, el va compondre i el presentava com el seu missatge de pau al món.

El va estrenar el 17 de desembre de l'any 1960 a Acapulco (Mèxic), i després el donà en altres poblacions americanes. Com és sabut, Pau Casals residia a Prada del Conflent (França), com exiliat voluntàriament. D'acord amb les seves tendències, no estava massa disposat que la seva obra fos cantada a Europa, per discrepàncies del comportament d'algunes nacions europees envers l'Espanya franquista.

En un dels concerts molt concorreguts del Festival de Música de Prada, creat pel mestre Casals i conegut universalment, hi assistiren el llavors president de l'Orfeó Català, Sr. Fèlix Millet i Maristany, i el mestre Lluís Mª Millet, entre altres personalitats. Saludaren l'eminent mestre Casals, i el Sr. Millet ho aprofità per demanar-li que permetés a l'Orfeó Català cantar el seu Oratori. El mestre ho acceptà, i només proposà que l'estrena a Europa fos a Assís, bressol de Sant Francesc i on fou iniciada la tradició dels pessebres.

Després d'una ferma preparació de l'obra per l'Orfeó i de superar dificultats i detalls d'organització, el dia 19 de setembre de 1962 es formà l'excursió artística a Itàlia i França, de 17 dies.

A les 7 del matí sortíem de Barcelona amb el tren, 180 cantaires i 120 agregats. Hi eren, també, els sots-directors J. Tomàs i J. J. Llongueres, el vice-president Sr. Josep Vilardaga, els secretaris Srs. Miquel Saperas i Osvald Cardona, i l'administrador i organitzador tècnic de l'excursió Sr. Marill. El mes-

tre Lluís Mª Millet hi aniria amb aviô, i els altres membres de la Junta ja coincidiri en els llocs de les actuacions.

Canvis de trens, dinar a Marsella, sopar i dormir en el tren, en lliteres o en els seients, i l'endemà al matí esmorzar-hi, el dia 20 arribàvem a Assís, a les 12h.50m. del matí, al cap de 30 hores de tren.

Trobades amb el mestre Pau Casals i altres personalitats i amics, i dinar ara a l'Hotel. A la tarda, repòs.

L'endemà, dia 21, primer contacte del Cor amb el mestre Pau Casals, que l'havia dirigit en el Palau de la Música algunes vegades i que ara feia anys que no havia sentit. Per això, molt emocionat, adreça unes paraules d'afecte als cantaires, abraça el mestre Millet, saluda els professors de l'Orfeó...

I es fa el primer assaig d'"El Pessebre", amb l'admirable Orquestra del Teatre de "La Fenice" de Venècia, que havia preparat Enric Casals, i amb els solistes, entre els quals la llavors joveneta soprano Montserrat Caballé, i el qui fou excel·lent baix, Raimon Torres.

El dia 22 s'escaigué en dissabte, i fou lliure per a tots els excursionistes.

Dia 23, diumenge. Missa voluntària a la Basílica de Sant Francesc, a la cripta on hi ha el sepulcre de Sant Francesc. Algú diu que allí no poden ser, els cants i el violoncel. Ho resol Mn. Pere Ribot, poeta i rector de Riells (Montseny), amb elements convincents, i celebra la missa. Els orfeonistes entonen uns motets, i la "Salve Maria" del fundador de l'Orfeó Català, mestre Millet, de sentiments profundament franciscans. El mestre Pau Casals corprèn tothom amb la interpretació molt devotament, amb el violoncel, d'"El cant dels ocells".

A la tarda, l'acte cim del viatge, l'estrena a Europa d'"El Pessebre", dirigit per l'il·lustre autor, en la bellíssima "Chiesa di S. Rufino".

El temple, ocupat totalment. La distingida muller de Pau Casals, Martita, músics i admiradors de l'excels mestre vinguts de diferents parts del món, crítics musicals d'Itàlia i d'altres procedències. Pau Casals era ben conegut i admirat com a violoncel·lista genial. Ara el veurien com a compositor i director d'orquestra. De Catalunya, també un bon nombre de catalans volgueren gaudir del gran esdeveniment.

De Barcelona, amb l'Orfeó o particularment, s'hi trobaren el mestre Joan Massià, violinista; la seva muller, Maria Carbonell, pianista; el mestre Ernest Cervera, i la seva filla Montserrat, violinista; Rosa Balcells, arpista; Jaume Llobet, pianista; i el Sr. Joan-A. Maragall, entre d'altres. De la Junta de l'Orfeó, el seu president, Sr. Fèlix Millet i Maristany, i els senyors Grau Cuadrada, i Roda i Ventura.

L'obra del mestre Pau Casals va ser interpretada pels orfeonistes, orchestra i solistes sota la direcció del mestre, qui hi posà tota la seva sensibilitat i religiositat. El públic l'escoltà també amb emoció i devotament. Molts aplaudiments, al final.

L'endemà, dilluns, dia 24, tocava anar a Florència. Sortida d'Assís, quatre hores de tren, i al migdia arribada a la meravelliosa ciutat del Renaixement, de Dant, de Miquel Angel, de Galileu... i del venerable monjo dominic Jeroni Savonarola, qui fou condemnat a la foguera per les altes jerarquies, en el segle XV, per predicar "a favor d'un govern popular a Florència i contra els vicis dels clergues" (text exacte).

A la "Chiesa di Santa Croce" és conservada la cel·la que ocupà Savonarola, junt amb uns records seus.

El mateix dia 24, a la sala immensa de l'Ajuntament, amb pintures i escultura imponents, tingué lloc la recepció a honor del mestre Pau Casals i als components de l'Orfeó Català, amb altres actes i un petit recital per l'Orfeó, dirigit pel mestre Lluís Mè Millet.

Dia 25. Un assaig breu a la Basílica de Santa Croce.

A les 9 del vespre, la segona audició d'"El Pessebre", amb els mateixos intèrprets d'Assís, organitzada per l'"Associació d'Amics de la Música" de Florència.

L'àmplia nau del temple aplegà un auditori nombrós, amb assistència de l'alcalde de Florència i les primeres autoritats. També, de l'eminent musicòleg Mn. Higini Anglès, i àdhuc digueren que s'hi trobava present la princesa Grace de Mònaco. Aquesta segona audició d'"El Pessebre" va ser interpretada amb seguretat i constituí un altre èxit.

Dia 26, cap a Roma. Sortida de Florència a les 8 del matí i arribada a les 12 a la Ciutat Eterna. Fins llavors tot havia estat goig, però l'ambient s'entristí. Per la premsa italiana, que ho publicava a primera pàgina i amb grans titulars, ens assabentàrem de la terrible pluja que havia sofert una part important del nostre Vallès i de les mortals inundacions i víctimes que havia causat. Això ens consternà. Mancaven encara 10 dies per al final del viatge. Conferències telefòniques amb els nostres familiars per saber la seva situació. Com que no pas tot ha de ser dolent al món, poguérem continuar el viatge.

El proppassat setembre n'ha estat recordada la tragèdia, en el seu 25è. aniversari, i ha suggerit d'evocar en les presents pàgines un altre 25è. aniversari.

A Roma ens esperaven 17 nois de la secció infantil de l'Orfeó, i els restants nois de la secció viatjaven amb llurs pares. No cantaven pas. Només hi eren perquè en l'audiència amb el Sant Pare, l'acte més devot de la pelegrinació, l'Orfeó Català pogués presentar-se complet, com l'any 1925 ho féu davant de l'inoblidable pontífex Pius XIè.

Dia 27, a Roma. L'audiència. L'Orfeó desitjava una audiència del Sant Pare, llavors Joan XXIII. Però, justament el dia anterior, havia estat tancada al públic la Basílica de Sant Pere i suprimides les audiències, per la preparació del pròxim Concili Vaticà II.

S'aconseguí, però, que els components de l'excursió, en

aquells moments pelegrinació, es congreguessin a la Sala Ducal del Vaticà, per on havia de passar el Pontífex, i on el veurien. Es féu així. L'exímia cantatriu Victòria dels Angels s'havia ofert per cantar "El cant dels ocells". Molts foren els reunits allí en un gran silenci, els arquitectes Quintana, Moragues i Martínez, el Sr. Guardans i la seva muller, el P. Miquel Batllori, S.J., etc.

El mestre Lluís Mâ Millet dóna el to per a la cançó, i en sentir-ho uns personatges que hi havia allí repeteixen: "Non cantare, non cantare!". En aquells moments apareix el Sant Pare, i el mestre Millet, amb la batuta i amb tota fermesa dirigeix la cançó.

En el moment de passar el Sant Pare, majestuosament assegut dalt la cadira gestatòria, Victòria dels Angels entona "El cant dels ocells" amb les veus dels homes. Joan XXIII, en ser davant d'ells, s'inclina amb un gest d'aprovació i els beneeix. Al final de la Sala es col·loca al tron i familiarment, en italià, adreça unes paraules amables, associant-se "A LA DOLOR DE CATALUNYA PER L'ASSOT QUE ACABA DE REBRE, I OFERINT LA SEVA ORACIO I EL SEU OBOL".

No cal dir que encisà tots els presents, i que el bondanós Joan XXIII sabia qui eren i d'on procedien.

Tot seguit es féu una visita a la Basílica de Sant Pau Extramurs i a l'il·lustre Cardenal Anselm Albareda, montserratí. Se celebrà una missa i l'Orfeó cantà la "Pregària a la Verge del Re-meï" i la "Salve Maria" del mestre Lluís Millet, com a recordança del fundador de l'Orfeó Català.

El dia 28 fou lliure a Roma. Al vespre, en havent sopat, sortida amb el tren cap a Tolosa de Llenguadoc (França), on s'arribà l'endemà, dia 29, a l'hora de sopar. Foren 24 hores.

Dia 30, diumenge. Tolosa. L'estada seria de 5 dies. Hi tingueren efecte diversos actes, amb assistència nodrida de personalitats i representacions d'autoritats, consulars, artístiques, religioses i fins i tot militars, a més de molts catalans proce-

dents de diversos llocs.

Els dies 2 i 4 d'octubre sobresortiren en el "Théâtre du Capitole" la tercera i la quarta audicions d'"El Pessebre", sempre dirigides pel mestre Pau Casals i amb l'Orquestra "Radio-Symphonique de Toulouse" i els mateixos solistes d'Assís. Per l'obra, la interpretació i l'ambient, l'èxit fou sublim i emotiu.

El dia 3 d'octubre, en el mateix Teatre, l'Orfeó Català, dirigit pel mestre Lluís Mà Millet, va donar un concert en un programa seleccionat amb 17 cançons. Resultà transcendent. El cloqué el mestre Pau Casals, oferint amb el seu privilegiat violoncel "El cant dels ocells", acompanyat al piano pel Lluís Mà Millet. Amb aquestes actuacions es feren notoris els lligams d'història i sensibilitat entre els tolosencs i els catalans.

En aquest concert foren solistes Laura Núñez, Sònia Albadalejo, Gaietà Renom i J. López Esparbé, els quals compartiren els aplaudiments amb el subdirector Joan Tomàs.

Dia 4 d'octubre. És el darrer dia de l'estada a Tolosa. Hi ha hagut l'audició d'"El Pessebre" ressenyada abans.

Dia 5, retorn. A primera hora del matí, sortida del tren. Hi ha cansament dels excursionistes. Arribada a Barcelona a un quart de deu del vespre. Hi ha rebuda a l'estació de França, però no pas aparatosa, per les circumstàncies doloroses que produïren les recents pluges. Els records de l'excursió perduraran.

A part de les audicions d'"El Pessebre" ressenyades en aquestes notes, l'Orfeó Català l'ha cantat des d'aleshores en 24 ocasions més, i en llocs diferents, de Catalunya i de fora del nostre país.

RECORDS DE L'ORFEO CATALA

L'ESTRENA A EUROPA D'"EL PESSEBRE", DE PAU CASALS

En el mes de setembre de l'any 1962, el brillantíssim històric de l'Orfeó Català enregistrà, una vegada més, un fet memorable, que va ser l'estrena a Europa de l'Oratori de Pau Casals, amb text català de Joan Alavedra, "El Pessebre". Com digué el mateix mestre, el va compondre i el presentava com el seu missatge de pau al món.

El va estrenar el 17 de desembre de l'any 1960 a Acapulco (Mèxic), i després el donà en altres poblacions americanes. Com és sabut, Pau Casals residia a Prada del Conflent (França), com exiliat voluntàriament. D'acord amb les seves tendències, no estava massa disposat que la seva obra fos cantada a Europa, per discrepàncies del comportament d'algunes nacions europees envers l'Espanya franquista.

En un dels concerts molt concorreguts del Festival de Música de Prada, creat pel mestre Casals i conegut universalment, hi assistiren el llavors president de l'Orfeó Català, Sr. Fèlix Millet i Maristany, i el mestre Lluís Mª Millet, entre altres personalitats. Saludaren l'eminent mestre Casals, i el Sr. Millet ho aprofità per demanar-li que permetés a l'Orfeó Català cantar el seu Oratori. El mestre ho acceptà, i només proposà que l'estrena a Europa fos a Assís, bressol de Sant Francesc i on fou iniciada la tradició dels pessebres.

Després d'una ferma preparació de l'obra per l'Orfeó i de superar dificultats i detalls d'organització, el dia 19 de setembre de 1962 es formà l'excursió artística a Itàlia i França, de 17 dies.

A les 7 del matí sortíem de Barcelona amb el tren, 180 cantaires i 120 agregats. Hi eren, també, els sots-directors J. Tomàs i J. J. Llongueres, el vice-president Sr. Josep Vilardaga, els secretaris Srs. Miquel Saperas i Osvald Cardona, i l'administrador i organitzador tècnic de l'excursió Sr. Marill. El mes-

tre Lluís Mª Millet hi aniria amb avió, i els altres membres de la Junta ja coincidirien en els llocs de les actuacions.

Canvis de trens, dinar a Marsella, sopar i dormir en el tren, en lliteres o en els seients, i l'endemà al matí esmorzar-hi, el dia 20 arribàvem a Assís, a les 12h.50m. del matí, al cap de 30 hores de tren.

Trobades amb el mestre Pau Casals i altres personalitats i amics, i dinar ara a l'Hotel. A la tarda, repòs.

L'endemà, dia 21, primer contacte del Cor amb el mestre Pau Casals, que l'havia dirigit en el Palau de la Música algunes vegades i que ara feia anys que no havia sentit. Per això, molt emocionat, adreça unes paraules d'afecte als cantaires, abraça el mestre Millet, saluda els professors de l'Orfeó...

I es fa el primer assaig d'"El Pessebre", amb l'admirable Orquestra del Teatre de "La Fenice" de Venècia, que havia preparat Enric Casals, i amb els solistes, entre els quals la llavors joveneta soprano Montserrat Caballé, i el qui fou excel·lent baix, Raimon Torres.

El dia 22 s'escaigué en dissabte, i fou lliure per a tots els excursionistes.

Dia 23, diumenge. Missa voluntària a la Basílica de Sant Francesc, a la cripta on hi ha el sepulcre de Sant Francesc. Algú diu que allí no poden ser, els cants i el violoncel. Ho resol Mn. Pere Ribot, poeta i rector de Riells (Montseny), amb elements convincents, i celebra la missa. Els orfeonistes entonem uns motets, i la "Salve Maria" del fundador de l'Orfeó Català, mestre Millet, de sentiments profundament franciscans. El mestre Pau Casals corprèn tothom amb la interpretació molt devotament, amb el violoncel, d'"El cant dels ocells".

A la tarda, l'acte cim del viatge, l'estrena a Europa d'"El Pessebre", dirigit per l'il·lustre autor, en la bellíssima "Chiesa di S. Rufino".

El temple, ocupat totalment. La distingida muller de Pau Casals, Martita, músics i admiradors de l'excels mestre vinguts de diferents parts del món, crítics musicals d'Itàlia i d'altres procedències. Pau Casals era ben conegut i admirat com a violoncel·lista genial. Ara el veurien com a compositor i director d'orquestra. De Catalunya, també un bon nombre de catalans volgueren gaudir del gran esdeveniment.

De Barcelona, amb l'Orfeó o particularment, s'hi trobaren el mestre Joan Massià, violinista; la seva muller, Maria Carbonell, pianista; el mestre Ernest Cervera, i la seva filla Montserrat, violinista; Rosa Balcells, arpista; Jaume Llobet, pianista; i el Sr. Joan-A. Maragall, entre d'altres. De la Junta de l'Orfeó, el seu president, Sr. Fèlix Millet i Maristany, i els senyors Grau Cuadrada, i Roda i Ventura.

L'obra del mestre Pau Casals va ser interpretada pels orfeonistes, orquestra i solistes sota la direcció del mestre, qui hi posà tota la seva sensibilitat i religiositat. El públic l'escoltà també amb emoció i devotament. Molts aplaudiments, al final.

L'endemà, dilluns, dia 24, tocava anar a Florència. Sortida d'Assís, quatre hores de tren, i al migdia arribada a la meravelliosa ciutat del Renaixement, de Dant, de Miquel Angel, de Galileu... i del venerable monjo dominic Jeroni Savonarola, qui fou condemnat a la foguera per les altes jerarquies, en el segle XV, per predicar "a favor d'un govern popular a Florència i contra els vicis dels clergues" (text exacte).

A la "Chiesa di Santa Croce" és conservada la cel·la que ocupà Savonarola, junt amb uns records seus.

El mateix dia 24, a la sala immensa de l'Ajuntament, amb pintures i escultura imponents, tingué lloc la recepció a honor del mestre Pau Casals i als components de l'Orfeó Català, amb altres actes i un petit recital per l'Orfeó, dirigit pel mestre Lluís Mè Millet.

Dia 25. Un assaig breu a la Basílica de Santa Croce.

A les 9 del vespre, la segona audició d'"El Pessebre", amb els mateixos intèrprets d'Assís, organitzada per l'"Associació d'Amics de la Música" de Florència.

L'àmplia nau del temple aplegà un auditori nombrós, amb assistència de l'alcalde de Florència i les primeres autoritats. També, de l'eminent musicòleg Mn. Higiní Anglès, i àdhuc digueren que s'hi trobava present la princesa Grace de Mònaco. Aquesta segona audició d'"El Pessebre" va ser interpretada amb seguretat i constituí un altre èxit.

Dia 26, cap a Roma. Sortida de Florència a les 8 del matí i arribada a les 12 a la Ciutat Eterna. Fins llavors tot havia estat goig, però l'ambient s'entristí. Per la premsa italiana, que ho publicava a primera pàgina i amb grans titulars, ens assabentàrem de la terrible pluja que havia sofert una part important del nostre Vallès i de les mortals inundacions i víctimes que havia causat. Això ens consternà. Mancaven encara 10 dies per al final del viatge. Conferències telefòniques amb els nostres familiars per saber la seva situació. Com que no pas tot ha de ser dolent al món, poguérem continuar el viatge.

El proppassat setembre n'ha estat recordada la tragèdia, en el seu 25è. aniversari, i ha suggerit d'evocar en les presents pàgines un altre 25è. aniversari.

A Roma ens esperaven 17 nois de la secció infantil de l'Orfeó, i els restants nois de la secció viatjaven amb llurs pares. No cantaven pas. Només hi eren perquè en l'audiència amb el Sant Pare, l'acte més devot de la pelegrinació, l'Orfeó Català pogués presentar-se complet, com l'any 1925 ho féu davant de l'indoblidable pontífex Pius XIè.

Dia 27, a Roma. L'audiència. L'Orfeó desitjava una audiència del Sant Pare, llavors Joan XXIII. Però, justament el dia anterior, havia estat tancada al públic la Basílica de Sant Pere i suprimides les audiències, per la preparació del pròxim Concili Vaticà II.

S'aconseguí, però, que els components de l'excursió, en aquells moments pelegrinació, es congreguessin a la Sala Ducal del Vaticà, per on havia de passar el Pontífex, i on el veuriem. Es féu així. L'exímia cantatriu Victòria dels Angels s'havia ofert per cantar "El cant dels ocells". Molts foren els reunits allí en un gran silenci, els arquitectes Quintana, Moragues i Martínez, el Sr. Guardans i la seva muller, el P. Miquel Batllori, S.J., etc.

El mestre Lluís Mª Millet dóna el to per a la cançó, i en sentir-ho uns personatges que hi havia allí repeteixen: "Non cantare, non cantare!". En aquells moments apareix el Sant Pare, i el mestre Millet, amb la batuta i amb tota fermesa dirigeix la cançó.

En el moment de passar el Sant Pare, majestuosament assegut dalt la cadira gestatòria, Victòria dels Angels entona "El cant dels ocells" amb les veus dels homes. Joan XXIII, en ser davant d'ells, s'inclina amb un gest d'aprovació i els beneeix. Al final de la Sala es col·loca al tron i familiarment, en italià, adreça unes paraules amables, associant-se "A LA DOLOR DE CATALUNYA PER L'ASSOT QUE ACABA DE REBRE, I OFERINT LA SEVA ORACIO I EL SEU OBOL".

No cal dir que encisà tots els presents, i que el bondados Joan XXIII sabia qui eren i d'on procedien.

Tot seguit es féu una visita a la Basílica de Sant Pau Extramurs i a l'il·lustre Cardenal Anselm Albareda, montserratí. Se celebrà una missa i l'Orfeó cantà la "Pregària a la Verge del Reimei" i la "Salve Maria" del mestre Lluís Millet, com a recordança del fundador de l'Orfeó Català.

El dia 28 fou lliure a Roma. Al vespre, en havent sopat, sortida amb el tren cap a Tolosa de Llenguadoc (França), on s'arribà l'endemà, dia 29, a l'hora de sopar. Foren 24 hores.

Dia 30, diumenge. Tolosa. L'estada seria de 5 dies. Hi tingueren efecte diversos actes, amb assistència nodrida de personalitats i representacions d'autoritats, consulars, artístiques,

religioses i fins i tot militars, a més de molts catalans procedents de diversos llocs.

[Redacted line]
Els dies 2 i 4 d'octubre sobresortiren en el "Théâtre du Capitole" la tercera i la quarta audicions d'"El Pessebre", sempre dirigides pel mestre Pau Casals i amb l'Orquestra "Radio-Symphonique de Toulouse" i els mateixos solistes d'Assís. Per l'obra, la interpretació i l'ambient, l'èxit fou sublim i emotiu.

El dia 5 d'octubre, en el mateix Teatre, l'Orfeó Català, dirigit pel mestre Lluís M^a. Millet, va donar un concert en un programa seleccionat amb 17 cançons. Resultà transcendent. El cloqué el mestre Pau Casals, oferint amb el seu privilegiat violoncel, El cant dels ocells", acompanyat al piano per Lluís M^a. Millet. Amb aquestes actuacions es feren notori els lligams d'història i sensibilitat entre els tolosencs i els catalans.

En aquest concert foren solistes Laura Núñez, Sònia Albadelejo, Gaietà Renom i J. López Esparbé, que compartiren els aplaudiments amb el subdirector Joan Tomàs.

Dia 4 d'octubre. Va ser el darrer de l'estada a Tolosa. Hi hagué l'audició del "Pessebre", ressenyada més amunt.

Dia 5, retorn. A primera hora del matí sortida del tren. Hi ha cansament dels excursionistes. S'arribà a Barcelona a un quart de deu del vespre. Hi hagué rebuda a l'Estació de França, però no aparatosa, per les circumstàncies ~~extremadament~~ doloroses que produïren les recents pluges. Els records de l'excursió perduraran.

A part de les audicions del "Pessebre", ressenyades en aquestes notes, l'Orfeó Català l'ha cantat en 24 ocasions i en llocs diferents de Catalunya i fora del nostre país.

M. P.

RECORDS DE L'ORFEÓ CATALÀ. L'ESTRENA A EUROPA
D' "EL PESSEBRE", DE PAU CASALS

En el mes de setembre de l'any 1962, el brillantíssim historial de l'Orfeó Català enregistrà una vegada més, un fet memorable, que va ser l'estrena a Europa de l'Oratori de Pau Casals amb text català de Joan Alavedra. ^{"El Pessebre"} Com diu el mateix mestre, el va compondre i el presentava com el seu missatge de pau al món.

El va estrenar el 17 de desembre, de l'any 1960 a Acapulco (Mèxic) i després el donà en altres poblacions americanes. Com és sabut, Pau Casals residia a Prada del Conflent (França), com exiliat voluntàriament. D'acord amb les seves tendències, no estava massa disposat que la seva obra fos cantada a Europa, per discrepàncies del comportament d'algunes nacions europees envers l'Espanya franquista.

En un dels concerts molt concorreguts del Festival de Música de Prada, creat pel mestre Casals i conegut universalment, hi assistiren el llavors President de l'Orfeó Català, Sr. Fèlix Millet i Maristany i el mestre Lluís M^a, Millet, entre altres personalitats. Saludaren l'eminent mestre Casals i el Sr. Millet ho aprfità per demanar-li que permetés a l'Orfeó Català cantar el seu Oratori. El mestre ho acceptà i només proposà que l'estrena a Europa fos a Assís, bressol de Sant Francesc i on fou iniciada la tradició dels pessebres.

Després d'una ferma preparació de l'obra per l'Orfeó i de superar dificultats i detalls d'organització, el dia 19 de setembre de 1962, es formà l'excursió artística a Itàlia i França, de 17 dies.

A les 7 del matí sortíem de Barcelona amb tren, 180 cantaires i 120 agregats. Hi eren també, els sub-directors J. Tomàs i J. J. Llongueres, el Vice-President, Sr. Josep Vilardaga, els Secretaris Srs. Miquel Saperas i Osvald Cardona i l'administrador i organitzador tècnic de l'excursió, Sr. Marill. El mestre Lluís M^a. Millet hi aniria amb avió i els altres membres de la Junta, ja coincidírien en els llocs de les actuacions.

Canvis de trens, dinar a Marsella, sopar i dormir en el tren, en lliteres o en els suients i l'endemà al matí esmorzar-hi, el dia 20 arribàvem a Assís, a les 12.50, ^{del matí} al cap de 30 hores de tren.

Trobades amb el mestre Pau Casals i altres personalitats i amics i dinar ara a l'Hotel. A la tarda, repòs.

L'endemà, dia 21, primer contacte del Cor amb el mestre Pau Casals que l'havia dirigit en el Palau de la Música algunes vegades i que ara feia anys que no l'havia sentit. Per això, molt emocionat, adreça unes paraules d'afecte als cantaires, abraça el mestre Millet, saluda els professors de l'Orfeó...

I es fa el primer assaig d'El Pessebre, amb l'admirable Orquestra del Teatre de "La Fenice", de Venècia, que havia preparat Enric Casals i amb els solistes, entre els quals, la llevors joveneta soprano, Montserrat Caballé i el qui fou excel·lent baix, Raimond Torres.

El dia 22 s'escaigué en dissabte i fou lliure per a tots els excursionistes.

Dia 23, diumenge. Missa voluntària a la Basílica de Sant Francesc, a la cripta on hi ha el sepulcre de Sant Francesc. Algú diu que allí no poden ser els cants i el violoncel. Ho resolt Mn. Pere Ribot, poeta i Rector de Riells (Montseny), amb elements convincents i celebra la missa. Els orfeonistes entonen uns motets ~~del~~ El mestre Pau Casals corren tothom amb la interpretació molt devotament, amb el violoncel, ad "El cant dels ocells".

(1) i la "Salve Maria", del fundador de l'Orfeó Català, mestre Millet, de sentiments profundament franciscans.

A la tarda, l'acte cim del viatge, l'estrena a Europa d'"El Pessebre", dirigit per l'il·lustre autor, en la bellíssima "Chiesa di S. Rufino".

(...) L'obra del mestre Pau Casals, interpretada per l'Orfeó, l'orquestra i els solistes, sota la direcció de l'autor que hi posà tota la sensibilitat i religiositat, fou escoltada pel públic amb emoció i devotament. Al final, els aplaudiments eren inacabables.

Dia 24, dilluns. Vam anar a Florència, la meravellosa ciutat del Renaixement, de Dant i Miquel Àngel, de Galileu... i del venerable Savonarola, condemnat a la foguera per les altes jerarquies eclesiàstiques del s. XV, per predicar "a favor d'un govern popular a Florència i contra els vicis dels clergues". A la sala immensa de l'Ajuntament tingué lloc la recepció en honor de Pau Casals i de l'Orfeó Català, que hi féu un breu concert, dirigit pel mestre Ll. M^a. Millet.

Dia 25, dimarts. Hi hagué un breu assaig a la Basílica de la Santa Croce, i, a la nit, la segona audició d'EL PESSEBRE, amb els mateixos intèrprets de l'audició feta a Assís, organitzada per l'Associació d'Amics de la Música, de Florència. L'àmplia nau del temple aplegà un nombrós auditori, entre el qual hi hagué les primeres autoritats florentines (amb l'Alcalde al capdavant), així com l'eminent musicòleg, Mn. Higini Anglès. La interpretació, feta amb la seguretat de les coses ben preparades, constituí un altra èxit.

Dia 26, dimecres. Anàrem a Roma. Si fins aleshores tot havia estat goig, l'entristiment ens arribà per la premsa que publicava les greus inundacions del Vallès i deixava veure que hi havia moltes moltes víctimes mortals. Mancaven encara deu dies de viatge i estàvem consternats. Les nombroses conferències telefòniques amb familiars contribuïren a fer-nos ben sabedors del desastre, però l'ambaixada artística havia de continuar.

A Roma ens reunírem amb la Secció Infantil de l'Orfeó. No havien de cantar, però vingueren perquè a l'audiència amb el Sant Pare, l'acte més devot de la pelegrinació, l'Orfeó pogués sr-hi complet, com hi havia estat l'any 1925, davant el Pontífex Pius XIè.

Dia 27, dijous. Les audiències amb el Papa (Joan XXIII) havien estat suprimides per la preparació del proper Concili Vaticà II. Però s'aconseguí agrupar els components del Cor i acompanyants a la Sala Ducal del Vaticà, per on passaria el Pontífex. En passar el seguic, el mestre Lluís M^a. Millet donà el to per iniciar un cant (a desgrat dels: "non cantare, non cantare" d'alguns dels personatges de la cúria, i, en passar el Papa, majestuosament i assegut dalt la cadira gestatòria,

3
El temple ocupat totalment. La distingida muller de Pau Casals, Martita, músics i admiradors de l'excels mestre de diferents parts del món, crítics musicals d'Itàlia i d'altres procedències, Pau Casals era ben conegut i admirat com a violoncel·lista genial. Ara el veurien com a compositor i director d'orquestra. De catalunya també un nombre de catalans volgueren gaudir del gran esdeveniment

De Barcelona , amb l'Orfeó o particularment, s'hi trobaren el mestre Joan Massià, violinista; la seva muller, Maria Carbonell, pianista; el mestre Ernest Cervera i la seva filla, Montserrat, violinista; Rosa Balcells, arpista; Jaume Llobet, pianista i el Sr. Joan A. Maragall, entre altres. De la Jubta de l'Orfeó, el President, Sr. Fèlix Millet i Maristany i els senyors Grau Cuadrada i Roda i Ventura.

4

L'obra del mestre Pau Casals va ser interpretada pels orfeonistes, orquestra i solistes sota la direcció del mestre, que hi posà tota la seva sensibilitat i religiositat. El públic l'escotà també amb emoció i devotaments. Molts aplaudiments, al final.

quatre hores després

L'endemà, dilluns dia 24, tocava anar a Florència. Sortida d'Assís i al migdia, arribada a la meravellosa Ciutat del Renaixement, de Dant, de Miquel Àngel, de Galileu... i del venerable monjo dominic, Jeroni Savonarola, que fou condemnat a la foguera per les altes jerarquies, en el segle XV, per predicar "a favor d'un govern popular a Florència i contra els vicis dels clergues" (text exacte).

A la "Chiesa di Santa Croce" és conservada la cel.la que ocupà Savonarola, junt amb uns records d'ells seus.

El mateix dia 24, a la sala immensa de l'Ajuntament, amb pintures i escultura imponents, tingué lloc la recepció a honor del mestre Pau Casals i als components de l'Orfeó Català, amb altres actes i un petit recital per l'Orfeó, dirigit pel mestre Lluís M^a. Millet

5

Dia 25. Un assaig breu a la Basílica de Santa Croce.
A les 9 del vespre, la segona audició d'"El Pessebre", amb els mateixos intèrprets d'Assís, organitzada per "L'Associació d'Amics de la Música", de Florència.

L'àmplia nau del temple aplegà un auditori nombrós, amb assistència de l'Alcalde de Florència i les primeres autoritats. També de l'eminent musicòleg, Mn. Higini Anglès i digueren que s'hi trobava la princesa Crae ce, de Mònaco. La segona audició d'"El Pessebre", va ser interpretada amb seguretat i constituí un altre èxit.

Dia 26 cap a Roma. Sortida de Florència a les 8 del matí arribaa a les 12 a la Ciutat Eterna. Fins llavors tot havia estat goig, però l'ambient s'entristí. Per la premsa italiana, que ho publicava a primera pàgina i amb grans titulars, ens assabentàrem de la terrible pluja que havia sofert una part important del nostre Vallès i les mortals inundacions i víctimes, que havia causat. Ens consternà. Mancaven encara 10 dies per al final del viatge. Conferències telefòniques amb els nostres familiars, per saber la seva situació. Com que no tot ha de ser dolent al món, poguérem continuar el viatge.

El prop-passat setembre, ha estat recordada la tragèdia, en el seu 25è. aniversari. Ha suggerit d'evocar en les presents pàgines, un altre 25è. aniversari.

A Roma ens esperaven 17 nois de la secció infantil de l'Orfeó i els restants nois de la secció, viatjaven amb llurs pares. No cantaven, només perquè en l'audiència amb el Sant Pare, l'acte més devot de la pelegrinació, l'Orfeó Català pogués presentar-se complet, com l'any 1925 davant de l'inoblidable Pontífex, Pius XIè.

Dia 27, a Roma. L'audiència. L'Orfeo desitjava una audiència del Sant Pare, llavors Joan XXIII. Però, justament el dia anterior havia estat tan-cada al públic la Basílica de Sant Pere i suprimides les audiències, per la preparació del pròxim Concili Vaticà II.

S'aconseguí, però, que els components de l'excursió, en aquells mo-ments pelegrinació, es congreguessin a la Sala Ducal del Vaticà, per on havia de passar el Pontífex i el veurién. Es féu així. L'exímia cantatriu, Victòria dels Àngels s'havia ofert per cantar "El cant dels ocells". Molts foren els reunits allí en un gran silenci, arquitectes Quintana, Moragues i Martínez, Srs. Guardans i muller, Miquel Batllori, S.J., etc.

El mestre Lluís M^a. Millet, dona el to per a la cançó, i en sentir-ho uns personatges que hi havia allí repeteixen: "non cantare, non cantare!". En aquells moments apareix el Sant Pare, i el mestre Millet, amb la batuta i fermesa dirigeix la cançó.

En el moment de passar el Sant Pare, majestuosament assegut dalt la cadira gestatòria, Victòria dels Àngels entona "El cant dels ocells", amb les veus dels homes. Joan XXIII en ser davant d'ells s'inclina amb un gest d'a-provació i els beneeix. Al final de la Sala és col·locà al tron i familiarment en italià, adreça unes paraules amables, ASSOCIANT-SE A LA DOLOR DE CATALUNYA

3

PER L'ASSOT QUE ACABAVA DE REBRE I OFERINT LA SEVA ORACIÓ I EL SEU ÒBOL. No cal dir que encisà tots els presents i que elbondadós Joan XXIII, sabia qui eren i d'on procedien.

A seguit, es féu una visita a laBasílica de Sant Pau Extramurs i a l'il.lustre Cardenal Anselm Albareda, montserratí. Es celebrà una missa i l'Orfeó cantà la "Pregària a la Verge del Remei" i la "Salve Maria", del mestre Lluís Millet, com a recordança del fundador de l'Orfeó Català.

El dia 28 fou ll^ure a Roma. Al vespre, en havent sopat, sortida amb tren, a Tolosa (França), on s'arribà l'endemà, dia 29, a l'hora de sopar. Foren 24 hores.

Dia 30 diumenge. Tolosa.L'estada seria de 5 dies. Hi tingueren efecte diferents actes, amb assistència nodrida de personalitats i representacions d'autoritats, consulars, artístiques, religioses i fins de militars, a més de molts catalans procedents de diversos llocs.

Els dies 2 i 4 d'octubre sobresortiren la tercera i la quarta audicions del "Pessebre", dirigides pel mestre Pau Casals i amb l'Orquestra "Radio-Symphonique de Toulouse" i els solistes d'Assís. Per l'obra, la interpretació i l'ambient, l'èxit fou Sublim i emotiu.

(1) en el Théâtre du Capitole,

9

El dia 3 d'octubre, en el mateix Teatre, l'Orfeó Català, dirigit pel mestre Lluís M^a. Millet, va donar un concert en un programa seleccionat amb 17 cançons. Resultà transcendent. El clogué el mestre Pau Casals, oferint amb el seu privilegiat violoncel, "El cant dels ocells", acompanyat al piano per Lluís M^a. Millet. Amb aquestes actuacions, es féu notoriels lligams d'història i sensibilitat entre els tolosencs i els catalans.

En aquest concert foren solistes Laura Núñez, Sònia Albadalejo, Gairtà Renom i J. López Esparbé, que compartiren els aplaudiments amb el subdirector Joan Tomàs.

Dia 4 d'octubre. És el darrer dia de l'estada a Tolosa. Hi ha hagut l'audició del "Pessebre", ressenyada abans.

Dia 5, retorn. A primera hora del matí, sortida del tren. Hi ha cansament dels excursionistes. Arribada a Barcelona a un quart de deu del vespre. Hi ha rebuda a l'estació de França, però no aparatosa, per les circumstàncies doloroses que produïren les rescents. Els records de l'excursió pluges. perduraran.

A part de les audicions del "Pessebre", ressenyades en aquestes notes, l'Orfeó Català l'ha cantat en 24 ocasions i en llocs diferents, de Catalunya i fora del nostre país.

RECORDS DE L'ORFEÓ CATALÀ. L'ESTRENA A EUROPA
D' "EL PESSEBRE", DE PAU CASALS

En el mes de setembre de l'any 1962, el brillantíssim historial de l'Orfeó Català enregistra una vegada més, un fet memorable, que va ser l'estrena a Europa de l'Oratori de Pau Casals amb text català de Joan Alavedra. ^{"El Pessebre"} Com diu el mateix mestre, el va compondre i el presentava com el seu missatge de pau al món.

El va estrenar el 17 de desembre, de l'any 1960 a Acapulco (Mèxic) i després el donà en altres poblacions americanes. Com és sabut, Pau Casals residia a Prada del Conflent (França), com exiliat voluntàriament. D'acord amb les seves tendències, no estava massa disposat que la seva obra fos cantada a Europa, per discrepàncies del comportament d'algunes nacions europees envers l'Espanya franquista.

En un dels concerts molt concorreguts del Festival de Música de Prada, creat pel mestre Casals i conegut universalment, hi assistiren el llavors President de l'Orfeó Català, Sr. Fèlix Millet i Maristany i el mestre Lluís M^a, Millet, entre altres personalitats. Saludaren l'eminent mestre Casals i el Sr. Millet ho aprofità per demanar-li que permetés a l'Orfeó Català cantar el seu Oratori. El mestre ho acceptà i només proposà que l'estrena a Europa fos a Assís, bressol de Sant Francesc i on fou iniciada la tradició dels pessebres.

Després d'una ferma preparació de l'obra per l'Orfeó i de superar dificultats i detalls d'organització, el dia 19 de setembre de 1962, es formà l'excursió artística a Itàlia i França, de 17 dies.

A les 7 del matí sortíem de Barcelona amb tren, 180 cantaires i 120 agregats. Hi eren també, els sub-directors J. Tomàs i J. J. Llongueres, el Vice-President, Sr. Josep Vilardaga, els Secretaris Srs.

Miquel Saperes i Osvald Cardona, l'administrador i organitzador tècnic de l'excursió, Sr. Marill. El mestre Lluís M^a. Millet hi aniria amb avió i els altres membres de la Junta, ja coincidien en els llocs de les actuacions.

Canvis de trens, dinar a Marsella, sopar i dormir en el tren, en lliteres o en els seients i l'endemà al matí esmorzar-hi, el dia 20 arribàvem a Assís, a les 12.50, ^{del matí} al cap de 30 hores de tren.

Trobades amb el mestre Pau Casals i altres personalitats i amics i dinar ara a l'Hotel. A la tarda, repòs.

L'endemà, dia 21, primer contacte del Cor amb el mestre Pau Casals que l'havia dirigit en el Palau de la Música algunes vegades i que ara feia anys que no l'havia sentit. Per això, molt emocionat, adreça unes paraules d'afecte als cantaires, abraça el mestre Millet, saluda els professors de l'Orfeó...

I es fa el primer assaig d'El Pessebre, amb l'admirable Orquestra del Teatre de "La Fenice", de Venècia, que havia preparat Enric Casals i amb els solistes, entre els quals, la llevors joveneta soprano, Montserrat Caballé i el qui fou excel·lent baix, Raimond Torres.

El dia 22 s'escaigué en dissabte i fou lliure per a tots els excursionistes.

Dia 23, diumenge. Missa voluntària a la Basílica de Sant Francesc, a la cripta on hi ha el sepulcre de Sant Francesc. Algú diu que allí no poden ser els cants i el violoncel. Ho resolt Mn. Pere Ribot, poeta i Rector de Riells (Montseny), amb elements convincents i celebra la missa. Els orfeonistes entonen uns motets (1) El mestre Pau Casals corren tothom amb la interpretació molt devotament, amb el violoncel, ad "El cant dels ocells".

(1) i la "Salve Maria", del fundador de l'Orfeó Català, mestre Millet, de sentiments profundament franciscans.

A la tarda, l'acte cim del viatge, l'estrena a Europa d'"El Pessebre", dirigit per l'il·lustre autor, en la bellíssima "Chiesa di S. Rufino".

El temple ocupat totalment. La distingida muller de Pau Casals, Martita, músics i admiradors de l'excel·lent mestre de diferents parts del món, crítics musicals d'Itàlia i d'altres procedències, Pau Casals era ben conegut i admirat com a violoncel·lista genial. Ara el veurien com a compositor i director d'orquestra. De Catalunya també un nombre de catalans volgueren gaudir del gran esdeveniment

De Barcelona, amb l'Orfeó o particularment, s'hi trobaren el mestre Joan Massià, violinista; la seva muller, Maria Carbonell, pianista; el mestre Ernest Cervera i la seva filla, Montserrat, violinista; Rosa Balcells, arpista; Jaume Llobet, pianista i el Sr. Joan A. Maragall, entre altres. De la Junta de l'Orfeó, el President, Sr. Fèlix Millet i Maristany i els senyors Grau Cuadrada i Roda i Ventura.

El ex-cantantes, recorden...

L'obra del mestre Pau Casals va ser interpretada ^{per l'Orfeó} pels orfeonistes, orquestra i solistes sota la direcció del ^{autor} mestre, que hi posà tota la seva sensibilitat i religiositat. El públic l'escotà també amb emoció i devotaments. Molts aplaudiments, al final.

L'endemà, ^{Sam} dilluns dia 24, ^{quatre hores després} tocava anar a Florència, sortida d'Assís i al migdia, arribada a la meravellosa Ciutat del Renaixement, de Dant, de Miquel Àngel, de Galileu... i del venerable monjo dominic, Jeroni Savonarola, que fou condemnat a la foguera per les altes jerarquies, en el segle XV, per predicar "a favor d'un govern popular a Florència i contra els vicis dels clergues". (text exacte).

A la "Chiesa di Santa Croce" és conservada la cel·la que ocupà Savonarola, junt amb uns records seus.

^{Aquell} El mateix dia 24, a la sala immensa de l'Ajuntament, amb pintures i escultura imponents, tingué lloc la recepció ^{en} a honor del mestre Pau Casals i als components de l'Orfeó Català, amb altres actes, ^{la llegenda} i un petit recital per l'Orfeó, dirigit pel mestre Lluís M^a. Millet ^{concert}

^{dinastia} Dia 25, ^{ancat} Un assaig Breu a la Basílica de Santa Croce.

A les 9 del vespre, la segona audició d'"El Pessebre", amb els mateixos intèrprets d'Assís, organitzada per "L'Associació d'Amics de la Música", de Florència.

L'àmplia nau del temple aplegà un auditori nombrós, amb assistència de l'Alcalde de Florència i les primeres autoritats, ^{També} de l'eminent musicòleg, Mn. Higiní Anglès i ^{aguant} digueren que s'hi trobava la princesa Craee, de Mònaco. La segona audició d'"El Pessebre", va ser interpretada amb seguretat i constituí un altre èxit.

^{divers}
Dia 26 cap a Roma. Sortida de Florència a les 8 del matí i arriba a les 12 a la Ciutat Eterna. Fins llavors tot havia estat goig, però l'ambient s'entristí. Per la premsa italiana, que ho publicava a primera pàgina i amb grans titulars, ens assabentàrem de la terrible pluja que havia sofert una part important del nostre Vallès i les mortals inundacions i víctimes, que havia causat. Ens consternà. Mancaven encara 10 dies per al final del viatge. Conferències telefòniques amb els nostres familiars, per saber la seva situació. Com que no tot ha de ser dolent al món, poguérem continuar el viatge.

El prop-passat setembre, ha estat recordada la tragèdia, en el seu 25è. aniversari. Ha suggerit d'evocar en les presents pàgines, un altre 25è. aniversari.

A Roma ens esperaven 17 nois de la secció infantil de l'Orfeó i els restants nois de la secció, viatjaven amb llurs pares. No cantaven, tan només perquè en l'audiència amb el Sant Pare, l'acte més devot de la pelegrinació, l'Orfeó Català pogués presentar-se complet, com l'any 1925 davant de l'inoblidable Pontífex, Pius XIè.

Dia 27, a Roma. L'audiència. L'Orfeó desitjava una audiència del Sant Pare, llavors Joan XXIII. Però, justament el dia anterior havia estat tancada al públic la Basílica de Sant Pere i suprimides les audiències, per la preparació del pròxim Concili Vaticà II.

S'aconseguí, però, que els components de l'excursió, en aquells moments pelegrinació, es congreguessin a la Sala Ducal del Vaticà, per on havia de passar el Pontífex i el veurien. Es féu així. L'exímia cantatriu, Victòria dels Àngels s'havia ofert per cantar "El cant dels ocells". Molts foren els reunits allí en un gran silenci, arquitectes Quintana, Moragues i Martínez, Srs. Guardans i muller, Miquel Batllori, S.J., etc.

El mestre Lluís M^a. Millet, dona el to per a la cançó, i en sentir-ho uns personatges que hi havia allí repeteixen: "non cantare, non cantare!". En aquells moments apareix el Sant Pare, i el mestre Millet, amb la batuta i fermesa dirigeix la cançó.

En el moment de passar el Sant Pare, majestuosament assegut dalt la cadira gestatòria, Victòria dels Àngels entona "El cant dels ocells", amb les veus dels homes. Joan XXIII en ser davant d'ells s'inclina amb un gest d'aprovació i els beneeix. Al final de la Sala és col·locà al tron i familiarment en italià, adreça unes paraules amables, ASSOCIANT-SE A LA DOLOR DE CATALUNYA

PER L'ASSOT QUE ACABAVA DE REBRE I OFERINT LA SEVA ORACIÓ I EL SEU ÒBOL. No cal dir que encisà tots els presents i que elbondadós Joan XXIII, sabia qui eren i d'on procedien. (5)

A seguit, es féu una visita a la Basílica de Sant Pau Extramurs i a l'il·lustre Cardenal Anselm Albareda, montserratí. Es celebrà una missa i l'Orfeó cantà la "Pregària a la Verge del Remei" i la "Salve Maria", del mestre Lluís Millet, com a recordança del fundador de l'Orfeó Català.

El dia 28 fou lliure a Roma. Al vespre, en havent sopat, sortida amb tren, a Tolosa (França), on s'arribà l'endemà, dia 29, a l'hora de sopar. Foren 24 hores.

Dia 30 diumenge. Tolosa. L'estada seria de 5 dies. Hi tingueren efecte diferents actes, amb assistència nodrida de personalitats i representacions d'autoritats, consulars, artístiques, religioses i fins de militars, a més de molts catalans procedents de diversos llocs.

Els dies 2 i 4 d'octubre sobresortiren la tercera i la quarta audicions del "Pessebre", dirigides pel mestre Pau Casals i amb l'Orquestra "Radio-Symphonique de Toulouse" i els solistes d'Assís. Per l'obra, la interpretació i l'ambient, l'èxit fou sublim i emotiu.

(1) en el Théâtre du Capitole,

El dia 3 d'octubre, en el mateix Teatre, l'Orfeó Català, dirigit pel mestre Lluís M^a. Millet, va donar un concert en un programa seleccionat amb 17 cançons. Resultà transcendent. El clogué el mestre Pau Casals, oferint amb el seu privilegiat violoncel, "El cant dels ocells", acompanyat al piano per Lluís M^a. Millet. Amb aquestes actuacions, es féu notori els lligams d'història i sensibilitat entre els tolosencs i els catalans.

En aquest concert foren solistes Laura Núñez, Sònia Albadalejo, Gairtà Renom i J. López Esparbé, que compartiren els aplaudiments amb el subdirector Joan Tomàs.

Dia 4 d'octubre. És el darrer dia de l'estada a Tolosa. Hi ha hagut l'audició del "Pessebre", ressenyada abans.

Dia 5, retorn. A primera hora del matí, sortida del tren. Hi ha cansament dels excursionistes. Arribada a Barcelona a un quart de deu del vespre. Hi ha rebuda a l'estació de França, però no aparatosa, per les circumstàncies doloroses que produïren les rescents. Els records de l'excursió perduraran. plujes.

A part de les audicions del "Pessebre", ressenyades en aquestes notes, l'Orfeó Català l'ha cantat en 24 ocasions i en llocs diferents, de Catalunya i fora del nostre país.